

gifvares misstag eller vrångvishet; men själva dessa rådgifvare, dessa aristokrater, hafva sällan annat än vunnit vid förändringen. Deremot har den folkets röst, som får luft genom rättigheten att samlas för politiska ämnens afgörande, just uplyst monarkerna och tryggt dem genom afslöjande af mörkrets system.

Med hänlöje skall man invända: en prächtig politisk congress af allmoge! det skulle blifva en interessant syn! — Hvarföre detta hänlöje? Hvad beskrattar man? Sitt eget verk. Hvad berättigar att skratta öfver denna allmoge? att endast nämna ordet, för att tro sig hafva bevisat? Just detta gamla system, att hålla allmogen i okunnighet, i obekantskap med allmänna ärender och sin egen vikt. Och derföre att råheten en gång finnes, skall man arbeta på dess bibehållande, stänga möjligheten för dess utrotande? Gif oss blott detta offentliga lif, som finnes i England (men utan dess oarter — och det är möjligt) gif folket rätt att tänka och meddela sina tankar, borttag dessa förnedrande band, som hålla det skildt från all inbördes gemenskap, uphör att betrakta det såsom en skäck af skadedjur, dem man bör hindra att samlas — och hela denna rättighet, man tror sig äga att med blott nämnande af ordet *allmoge*, *bönder*, *pack*, förlöjliga all tanke på politiskt offentligt lif, skall försvinna såsom en dimma. Denna förnedrande skilnad mellan folkklasserna skall uphöra, och ett folk, med rätt och förmåga att tänka och tala, skall bilda sig.

En härads-allmoge, samlad till Riksdagsmanna-val, skulle första, andra gången, icke förete något synnerligen intressant skådespel i medborgerligt afseende, ty ingen ting är i sin början allt,

hvad det kan blifva. Men snart skulle vi både vid Riksdagarna och i alla medborgerliga förhållanden märka en förvånande verkan af det mera allmänt spridda intresset för allmänna ärender, af ett allmänt tänkesätt, denna respectabla magt, inför hvilken alla Justitiæ-ombudsmän, alla opinions-nämnder göra en obetydlig figur.

Men om man fruktar faror af landtfolkets sammankomster till Riksdagsmanna-val, om man tror dess råhet för stor, för att kunna hoppas något medborgerligt viktigt resultat af dem; så har man dock icke samma skäl att anföra mot Stockholms Borgerskaps sammankomster till dylika val. Detta borgerskap samlas ju ofta till andra öfverläggningar. Hvarföre skola då dess Riksdagsmanna-val ske genom electorer? Man kan härtill icke upgifva någon orsak, om man icke vill antaga, att lagstiftarne sökt att i allt förekomma, det någon ting omedelbart skall utgå från folket. Hvad man icke kunnat alldeles neka att utgå derifrån, har man dock velat leda genom omvägar, så att det skulle, genom det långa ledandet, förlora sin ursprungliga kärva smak.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Tyskland. Från Wien är utgifven en lång declaration (underskrifven, så att man icke vet, om den skall vara officiel eller icke), kvafi göres en omständelig framställning af Neapolitanska revolutionen. Murat hade, vid sitt sista försök att, genom Italiens eröfring, uprätthålla sin thron, fattat det förtvillade beslut att kalla till sin hjälp den redan länge, i Neapel och hela Italien, existerande hemliga secten Carbonari. Desse hade fallit i glömska och overksamhet, om icke Spanska revolutionen uplifvat dem och satt dem i tillfälle att "sprida missnöjets anda, en fiendtlig sinnesstämning mot regeringen och längtan efter förändringar, bland alla klasser af ett dittills lugnt och förnöjsamt folk," samt att bringa en del af militären på sin sida. Derpå framställes en taffa

af sjelfva revolutionen. Hade Konungen fått på sig de först lofvade åtta dagar till en constitutions upgörande (hvilket löfte gafs, "för att för ögonblicket stilla de upviglade sinnena, då det icke kunde undfalla H. M., huru dåraktigt och förmåtet det var begärdt att på åtta dagar bringa i stånd en constitution"). "så hade man dock haft tid på sig att komma till mognare beslut, då första ruset var förbi. Den andra fordran om prompt antagande af en i ett främmande land, under alldeles egna omständigheter och nöd, för åtta år tillbaka upsatt, på Riket Båda Sicilierna fullkomligt oanvändbar grundlag, som hvarken Konungen sjelf eller Hans Ministrar, ej eller någon Neapolitan, med undantag af några sammansvurna, kände annorlunda än ur tidnings-artiklar, och hvaraf, då den proclamerades, icke en gång en öfversättning fanns i Neapel; denna fordran bar för tydlig stämpel af sitt ursprung och af de orättmätiga medel, hvarigenom endast den kunde aftvingas, för att vidare lämna något tvifvel om Monarkens och statens verkliga belägenhet. Endast svåra hotelser eller ordentligt våld kunde skaffa gehör åt ett sådant förslag, som satte på spel, ej mindre landets väl, än monarkens värdighet. Endast den önskan att förekomma stora olyckor och stora brott, kunde aftvinga H. M. ett ögonblickligt bifall till en så obetänkt och förderlig åtgärd. Denna förklaring, den enda möjliga, på en annars oförklarlig händelse, skulle rättfärdigas endast genom sig sjelf, om ock icke, såsom dock är händelsen, oemotsägliga facta bestyrkte den."

"Sedan det stora steget sålunda lyckats och den Kongl. makten var fullkomligt förstörd, togo sectens hufvudmän och deras äugligaste medarbetare, under de första revolutions-scenerne, genast det utslutande våldet till sig. Det motstånd, Sicilien gjorde mot deras egenmäktiga företag, undertryckte de med eld och svärd. För att gifva sin usurperade makt en anstrykning af laglighet, tillskapade de, under namn af national-parlament, ett verktyg, hvarmed de inom få månader krossade alla bestående rättigheter och ordningar, och utan annan fullmakt än sitt eget godtyckande genom ovilkorliga, af ingen erfarenhet gillade, mot nationens character och behof stridande former, söndersleto alla politiska och borgerliga förhållanden."

Sedan skildras, huru Konungen och "allt förständigt folk, bedraget i sin väntan om en bättre utgång, och öfvertygad, att det herrskande partiet, utan allt afseende på det belas väl, och endast till sina egoistiska ändamåls befordrande, valt en konstitution, som blott kunde hafva olyckor och för-

derf till följe, voro dömda till ställetigande. Folkmassan, snart vaknad ur det första tillkonatlade ruset, nedslagen genom bedragna förhoppningar, icke utan aning om snart kommande större vedervärdigheter, afvaktade med stumt bekymmer skådespelets utveckling. Så förklaras det skenbara lugn, hvarmed detta vanmäktiga parlament utförde sina kommittenters, några få till hvarje våldsamt beredda despoters, vilja och steg för steg förde riket till uplösning; ett lugn, under vars bedrägliga slöja likväl den tygellösaste anarki förtärde hvarje kvarleva af det allmänna väståndet, och om hvars verkliga halt ingen främmande regering ett ögonblick kunde misstaga sig."

Det onda spridde sig öfver hela Italien och ingen Furste fans der, som icke såg sina staters lugn hotadt. H. M. Kejsaren fann snart att Italiens lugn för lång tid var förstördt, om uproret fick obehindradt förstöra Neapel. H. M., churu selsatt med inre angelägenheter, sammandrog en armée, hvilket af alla goda medborgare och alla ordningens vänner i Europa erkändes för ett högst nödvändigt steg. "Huru välgörande detta steg bar verkat på grannstaters lugn och i sjelfva Neapel på vänner och fiender, derom höres blott en röst i alla Italienska länder." — Sedan framställes den enighet, hvarmed H. Maj:ts åsichter gillades i Tropaupau. "Om egna förhållanden och egna viktiga skäl förmådde Brittiska regeringen att icke taga del i de öfriga hofvens ytterligare beslut, och endast med vissa inskränkningar medgifva franska regeringens accession, så hade deremot H. M. den icke ringa tillfredsställelsen, att i alla de förhafda frågorna finna sig i fullkomligaste öfverensstämmelse med Ryska och Preussiska monarkerna." — För att på fredlig väg vinna sitt mål, inbjödo monarkerne H. Sicilianska Maj:t till Laibach. "Enligt en artikel af den främmande lag, som skall regera Neapel, får Monarken icke utan parlamentets tillåtelse fara ur riket. Konungen, som i Monarkernes inbjudning vördade en Försynens vink, underkastade sig detta förödmjukande vilkor. Parlamentet gaf sin tillåtelse, men med ett vilkor, om hvars betydelse och följd dess uphofsman sjelfva icke kunde bedraga sig, och som på förhand måste tillintetgöra de mera moderatas önsksningar och hopp. Parlamentet, ehuru fullkomligt bekant med de allierade hofvens grundsatser och åsichter, påtvang Konungen ett maktspråk att anse Spanska constitutionens oförändrade uprätthållande såsom enda målet och grunden för alla underhandlingar med de allierade hofven. Med detta slagda band återstod för Konungen ingen annan utsigt än den, att i sina höga

vänners rättvisa och vishet finna sista räddningsmedlet för sin thron och sitt olyckliga land.

"Konungen fann genast, att han ingen underhandling kunde börja med det af de allierade souverainerna oåterkalleligt förkastade vilkor, och monarkerne yttrade deras bestämda beslut om Spanska constitutionens uphålvande i Neapel genom hvilka medel som häldst, samt om en ny constitutions uppgörande. I auleddning deraf aflät Konungen till sin son en skrifvelse, deri honom lades på hjertat, att använda alla medel till landets räddning. Denna skrifvelse åtföljdes af Österrikiska, Ryska och Preussiska monarkernas utförligare instruktioner för sina Ministrar i Neapel, äfvensom den Franska fullmäktigens i Laibach till sitt hofs Minister i Neapel. Resultatet af dessa steg skall afgöra Sicilianska rikets öde."

Arméen har fått ordres att gå öfver Po och framrycka mot Neapels gräns. Kejsaren hoppas att denna armée icke finner motstånd. Blott fäderneslandets fiender &c. kunna misskänna sin pligt. Den stora massan af nationen, tillgifven sin lagliga beherrskare, intagen af motvilja mot en inbillad frihet, som öfverlemnar den åt det hårdaste tyranni &c. skall med tillförsigt gå dem till möte, som i Kejsarens och hans bundtförvandrers namn tillbjuda fred, vänskap och beskydd. Men om detta felsloge, skall arméen veta öfvervinna svårigheter, och om ett formeligt krig upstode, eller motståndet af en oförsonlig faction och beklagansvärda elagtosser för sin vänsinnighet förlänges på obestämd tid; så skall H. Ryska Maj:t förena sina stridskrafter med Österrikes.

Denna långa declaration slutar med en betydran, att de allierade monarkerne endast haft verdens lugn och sina staters lycka till ögonmärke. Helgden af alla bestående rättigheter, alla lagliga regeringars oafhängighet o. s. v. äro de grunder, hvarifrån Monarkernes beslut aldrig skola afvika.

Laibach. Det lär icke vara Furst Ruffo, utan Marchese Ruffo, Hans Neapolitanska Majestäts Cabinetts-Secreterare, hvilken blifvit af Hans Maj:t brukad till underhandlingar. Såsom grunder för dessa underhandlingar skola de stora Magternas hafva antagit: 1:o alla Italienska staters integritet; i deras genom 1815 års Traktat fastställda områden; 2:o Att representativa statsförfattningar visserligen borde tillåtas de Italienska staterna; hvarvid Grefve Capodistria förklarade önskanvärdt och till och med nödvändigt att införa sådana författningar i de stater, der de icke finnas, hvilket dock från en stor dervid intresserad magt

blifvit bestridt. Hvad Neapelska angelägenheterna angår, upställde man väl såsom grundsatts att tillåta en laglig constitutionel ordning der, dock icke den nuvarande, genom en revolution med väpnad hand införda. Då detta beslut blifvit Konung Ferdinand förelagt, hade han förklarat, att, långt ifrån att sätta sig emot constitutionen, ville han heldre afträda Regeringen till förmån för sin Son, än underteckna en förklaring, som stridde emot hans ed. Derpå utspridde sig det ryktet, att Marchese Ruffo skulle föra detta beslut till Neapel. Sedermera läde monarken dock ändrat sitt beslut att sätta sig i ro, och Hertigen af Gallo skulle personligen och å Konungens vägnar framlägga det i dess nya form för parlamentet, då Magterna icke ville underhandla med detta parlament. Konungen läter honom meddelå Parlamentet Magternas fordran, bifogar sitt råd, och öfverlemnar åt Parlamentet att deröfver besluta. De af Magternas föreslagna modificationer skulle vara mindre betydliga, än man väntat. Nyare underrättelser af den 2 Februarii innehålla, att Konungen bestämdt vägrat underhandla genom Furst Ruffo och slutligen afgifvit den vigtiga förklaring, att han befunno sig uti stånd att medgifva någon förändring i constitutionen, utan national-parlamentets bifall. För de ytterligare underhandlingarna skulle Hans Majestät hafva befullmäktigat Hertigen af Gallo, såsom sin utrikes Minister; för sin del afhölle Hans Majestät sig från underhandlingarna och Hertigen skulle till Neapel öfversöra resultatet, sådant som han inhämtat det af Magternas Ministrar. Kejsar Alexander hade förklarat ganska fredliga tänkesätt, franska Ministern Marq. de Caraman öfverlemnade en vigtig note, och engelska cabinetet förklarade sig alltjemnt emot fiendtligheter. Dessa underrättelser måste imedlertid justeras efter den förut intagna declarationen.

Från Berlin berättas, att för Konungen af Neapel inredes en boning i Hertzendorff vid Wien. — Hardenberg reser tillbaka till Berlin; men Bernstorff stadnar qvar i Laibach.

Öfra Italien. Af Arméen "till lugnets återställande i Neapel" hafva två divisioner d. 6 Febr. gått öfver Po vid S. Benedetto, och d. 7 har den under Fältmarskalk Lieutenanten Gr. v. Walmoden passerat samma flod vid Ferrara. Vid öfvergången har Öfverbefälhafvaren Baron Primont utgifvit General-ordres, af samma grundsatser som ofvan införde declaration. D. 8 skulle hela arméen stå på högra Po-stranden och tåten af första divisionen hafva inträffat i Bologna, Arméen åtföljes af Cam-

missriier för de allierade Magterne. Dessa Commissarier äro: för Österrike Baron von Vincent, för Ryssland Grefve Pozzo di Borgo, för Preussen General von Natzmer, för Frankrike Grefve Blacas. Några tro, att Baron von Vincent är ämnad till Ambassadeur extraordinaire i Neapel. Andra säga, att Kejsrerliga Ministern i Florenz Grefve Ficquelmont skall gå till Neapel och i Florenz efterträdas af den förut i Dresden varande Österrikiska Ministern Grefve Bombelles.

Neapel. Sedan Parlamentet yttrat sig öfver Prinsen Regentens erinringar vid de föreslagna ändringarna i constitutionen och icke (utom i några småsaker) vikit från sina beslut, meddelades äntligen d. 30 Jan. H. K. H:s sanction på alltsammans, och parlamentet upplöstes d. 31 af Prinsen Regenten i egen person. Men alla medlemmarne beslöte kvarblifva i hufvudstaden, hvilket H. K. H. förut begärt.

Man är icke säker för krig, heter det; men lugnet är oafbrutet, några försök till uplopp äro hämmade med kraftig hand och alla depenningar, som användas till oroligheters väckande, äro bortkastade; ty folkets vilja är orubbelig och äfven stark genom nationalgardets inrättning. Trupparna äro imedlertid icke alldeles organiserade, sakna gevär och krigiskt utseende.

Prinsen Regenten vinner med hvar dag allt mer nationens kärlek och förtroende. Den utifrån hotande faran har varit en lycka för Neapel; partierna lärde, att endast enighet och moderation kan rädda dem och fullborda den påbegynta byggnaden.

Oroligheterna i Sicilien hafva icke bekräftat sig. Deremot påstås, att Palermo ämnar sända två deputerade till Laibach.

Spanien. Flera gånger, då Konungen åkte ut, hade han blifvit emottagen med rop af: "Leffe Konungen endast"! Men då H. M. d. 4 Febr. åkte ut, begynte en grupp af 30 a 40 personer, som ställt sig gent emot slottet, ropa: "Leffe den constitutionelle Konungen." Lifgardisterne på vakt (och äfven, säges det, några i civil drägt) svarade: "Leffe Konungen endast!" Det kom till gräl och slagsmål; gardisterne blefvo tillbakadrifna till sin kasern och drogo up kanoner; nationalgardet och garnisonen gingo i gevär; patruller tågade genom gatorna, utan att kunna minska uploppet; en gräflig förvirring rådde, till sent på natten, i slotts-
 kvarteret; i Fontana höllos de häftigaste tal. Äntligen lyckades det stadens auctoriteter att återställa ordningen; men Casernen förblef blockerad af folket ända till d. 7. Under hela tiden var staden illaminerad från afton till mårnön. Annars hafva inga våldsamerheter förefallit. Konungen har i Sitt

Stats-Råd beslutit, att Gardet skall provisoriskt uplösas; gardisterne äro hemskickade till sina födelse-orter, och undersökning är begynt öfver de brottsliga. Hellebardiererne, Spanska och Wallonska garderne samt Carabiniererna göra tjensten i slottet. Lifgardisterne begärde sjelfva att blifva uplösta och införlifvade med national-gardet. — I Pamplona har varit ett så häftigt gräl och slagsmål mellan Studenterna och Garnisons-Officerarne, att national-gardet och General-Capitainen endast med möda kunde återställa freden. Gen. Mina afreste d. 3 Febr. till sin nya beställning i Galicien. Navarreserne sågo med nöje hans aflägsnande och väntade otåligen den nya Gen. Capitainen, Lopez Banos.

Abuelo är äntligen gripen. Audiencia (Hof-Rätten) har stadfäst dödsdomen öfver de i Burgos lagförda personer.

Portugal. Portugisiska Ministern i Paris, Marquis Marialva, skall från Rio Janeiro hafva fått depecher, i anledning hvaraf han torde komma att göra de stora Europeiska hofven viktiga communicationer och kanske begifva sig till Laibach.

Cortes hafva beslutit, att det skall finnas fem Depeche-Secreterare, och d. 29 Jan. utnämnt: för inre ärenderna Hr. Barradas; för Financerna Hr. Duarte Coello; för Krigs-ärenderna Marskalken Teixeira Rebello; för utrikes Hr. Braancamp; för Marinen Hr. Maximiano de Souza. D. 30 aflade den utnämnda regeringen sin ed inför Cortes. Derpå utsågs ett utskott, som installerade den nya regeringen.

Stockholm. Rikens Ständers till öfverseende af Banco-Discoutverkets räkenskaper för sisl. år utsedde Hr:re Revisorer hafva sammanträdt d. 1 i denna månad, och äro: å Ridd. och Adels vägnar Hr. Grefve Lagerbjelke, Hr. Frih. Manderström; å Presteståndets vägnar Hr:re Prostarne Forssander (från Wexjö stift) och Sundius (från Lunds D:o); å Borgerskapets vägnar Hr. Borgmästaren Lovén och Grosshandlaren Ryberg (håda från Stockholm); å Bondeståndets vägnar f. d. Riksdagsmännen Botvid Jonsson (från Östergöthland) och J. J. Rutberg (från Norrbotten).

Utdrag af ett bref från Wimmerby d. 28 Febr. Jag skrifer bland de rökande ruinerne af vår olyckliga stad, som d. 24 dennes, inom sex timmar, till två tredjedelar lades i aska, genom en af förfärlig bläst hastigt spridd väld.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 8 Martii.

Sine ira, studio et metu.

Små försök att reflektera.

Om man ville säga någon ting rätt vanligt; så skulle man säga, att viljan ganska mycket beror af förståndet. Ville man åter säga någon ting mindre vanligt och mycket omtvistadt; så skulle man säga, att en ädel vilja hos ett folk föga låter sig tänkas utan en vida spridd uplysning; att modet till upfyllande af medborgliga pligter förutsätter klar fattning af medborgliga begrep; att förnuftets ljus, som ej låter den goda afsigten missledas, är det enda, som ej slocknar i stormen, då fäderneslandets sak fordrar att bevakas; att en välmening, som rusar blind till förstörande af det goda, den eltersträfvar, är det tjenligaste medel att ingifva förtviflan om allt godt och misstro till all ädel afsigt.

Har nu vår medborgliga uplysning verkligen hos mängden gjort några framsteg? Vet folket, efter hvilken regeringsform det styres, hvilka företag som äro missbruk af makt, eller icke? Huru många medborgliga lärosatser äro hos oss, för att icke säga allmänt erkända, åtminstone erkända af alla dem, som vilja äga en röst bland nationen?

Man plågar sig med frågor om organisationen af folkrepresenterande församlingar.

Man har ännu ej funnit några, der förderfvet icke inrotat sig. De hafva, säger man, aldrig förblifvit en sann organ af det folks vilja, som de skolat föreställa.

Man borde fråga sig, om en folkrepresentation kan på en gång vara god och sann, så länge alla de folkets angelägenheter, som måste göras gällande, ej äro klart fattade af folket sjelft, så länge blindt förtroende till representanter måste förutsättas i stället för kännedom af deras öfverläggningsämnen. Då ett sådant förtroende alltid kan missbrukas och missledas; är deremot den, som känner sina angelägenheter, ensam i stånd att gifva ett bestämdt uppdrag till deras bevakande. Och när man gifvit ett bestämdt uppdrag (uttryckt eller sjelfskrifvet); då först kan man fordra redo för dess utförande. Ett sådant folks ombud skulle aldrig frestas att missbruka sina rättigheter.

Den enskilde kan af sin förståndsodling låta förleda sig till elakhet. En allmänt spridd förståndsodling måste deremot vara det säkraste medel att utrota elakheten. Ty hvad är det, som förleder den odlade att skada dess likar, om ej den öfverlägsenhet, odlingen gifvit honom öfver dem? Tag bort denna öfverlägsenhet, uphöj många andra till samma förmåga, och fre-

stelsen upphörer. Alla kunna ej komma lika långt; men låt alla komma så långt de kunna — och tillräckligt många skola komma derhän, att kunna controllera och motväga en hvar, som skulle vilja missbruka sin talang. Se der, hvad obscuranterna frukta. Men de tjusa den tanklöse med det rakt motsatta föregifvandet, att sedligheten lider af allmän uplysning.

Medan nu denna uplysning är på vägen, anmärkom en klippa, som verkligen kunde blifva farlig för henne. Det är den, att fordra för mycket af det folk, man har. Knappast kan man så lågt nedsätta sina fordringar, att man icke bringar detta folk i koller, och ej mer kan beräkna, hvad det företager. Man ser bedröfliga exempel, huru de rusta sig till försvar. Vederbörande förnämna blygas knappt för någon grad af infami, när fråga är, att en häcklare (ordet *granskare* är för närvarande profaneradt) skall aflönas för sina anmärkningar. Himmel och jord skiljas icke från hvarannan. All ting försvaras, allt fördömes, allt sammansqualpas efter omständigheterna. Ingen ting är så rent och heligt, som ej smutsas — ingen ting så uselt, att det icke helgas och användes. Öfverdriften är väl en säker räddning från all verkan häraf på folket. Matte blott, sedan man en gång lärt sig förtvifla om denna verkan, galenskapen icke vända sig till allvarsamare försök!

Medborglig aktning är mycket i denna strid, liksom i många andra bekymmer. Men den, som skulle vilja trösta sig dermed, bör icke glöma en annan makt, som också betyder något, och stundom mycket, allt efter samhällets olika skick. Ve dig, som dristar på allmän aktning, om du en gång bryter mot etiketten och blir utskrat-

ad i *societén!* Ditt medborgliga anseende bätar dig föga.

Hvad är då societén? När bekläddes den med en så fruktansvärd makt? — Samma dag, som den upslukade det husliga lifvet och det offentliga. Samma dag, då förtjensten upphörde att vara offentlig och skönhet och behag blefvo det i stället. Ty nu mera huru kan väl företrädet dem imellan blifva stridigt? Hvad smickrar oss mer, att heta qvicka eller förståndiga, älskvärda eller dygdiga, vackra eller aktningvärd? Fäderneslandet smickrar ej. Det är en grym vän, som, för att vårda vår ära, förehåller oss ouphörligt våra svagheter. Det bekymrar sig platt icke att förlufva vårt lif. Det vill endast hafva våra namn räddade åt minnet.

Att lefva för fäderneslandet är då, så till sägande, att aldrig lefva i det närvarande. Detta är lätt endast för dem, som i allt fall icke förstå att njuta sitt lif. För dem är detta njutning — för alla andra upoffring, med eller utan njutning. Så länge man fiker efter lifvets glädje, vill förvärfva, vill omgifva sig med allt mera nöjen och bekvämlighet, är man föga skicklig att högre värdera medborglighetens framtig ännu sin egen framgång i den krets, der egenkärleken fostras och äggas med alla uptänkliga medel. Men också är det endast en sådan krets, som kan göra oss kalla för fäderneslandet, liknöjda om allt annat än oss sjelfva, i fall vi nemligen icke sakna all bildning, allt begrepp om samhälle och allmänt väl. — "Spanjorerne kunna blifva patrioter, emedan de "äga så litet husgeråd," såg man ej längesedan med skarpsinnighet anmärkt.

Likafullt är det dumt att vara så egennyttig. Man plågar sig med sin usla framgång, likasom man plågar sig med sin myckna mat och sina fina kläder, sina vagnar, sina drängar, sin läkare. Bättre än allt detta är en sund själ, en stark kropp och en obesmittad inbillning. Bättre är att nyttja de förmögenheter, vi fått af naturen, än upbjuda all vår förmåga att skapa oss begär och lidanden.

Den böjelse, som intresserar oss för människorna och allt menskligt behof, all mensklig rätt, är ingen raffinerad och konstlad förmögenhet. Den vaknar hos alla, som icke med flit ledas ifrån naturen. Och då den tillika är det högsta af all mensklig njutning; hvad är det väl, som hindrar denna böjelse att blifva rådande i menskligheten?

Rikedomarnes välde är för stort. Så länge man får all ting för penningar, öfverdrifver man deras värde och försmår de enda verkliga dyrbarheter, som omgifva oss, våra likar, skapade att vara oss oundgängliga.

Skall friheten och en bättre samhälls-inrättning icke göra någon ändring häri? — Hvad! Om icke friheten skulle förädla oss; hvartill tjente det då att vara fria? Utan tvifvel skulle vi blifva allt sämre, om vi ej blefve allt bättre — och då vore vi föga värda, att våra rättigheter skyddades.

Friheten förstör societetéens välde. Hon omvänder lycksökeriet. Folkets ögon öfver ynglingen göra honom alfvarsam. Vägen till anseende och framgång är ej mer den lumpna konsten att behaga i en trång

krets, som roar sig på ett allmänt eländes bekostnad. Och ynglingens natur är att glädjas öfver befrielsen från denna kretsens välde. Hvarken klemigheten eller förställningen, dess rätta elementer, äro den friska kraftens böjelser. Mången veklig retelse skall det fritt andande bröstet försaka, för att få tränga in på denna lifvets hårdigare tummelplats, der själens nerver spännas och svårare öfningar reta en manligare tållan. Societéen och penningen och deras vägar till lyckan skola blifva för honom, hvad de i sjelfva verket äro, feghetens hjälpmedel, dem han blyges att nyttja.

Och sakernas ställning skall komma honom till hjälp. De skamliga medlen skola förlora sin allmakt. Ett folk, som nyttjar sina ögon att se, skall icke tåla, att äreställen och förtjenst skiljas åt. Rikedommen och omgångskonsten skola ej mer gagna till uphöjelse i staten, och deras värde skall vara förloradt. Den rike och den elegante, ur stånd att mer hoppas något för sig och sina gunstlingar, skola falla ned från allt sitt stora anseende.

Rikedom och vällesnad, säger man, hafva störtat friheten. Må friheten då en gång störta rikedommen och vällesnaden! Det var ingen äkta frihet, som de förstörde — eljest skulle ingen frihet hafva upkommit i en tid, då dessa förstörare herrska i all deras glans. Nej, friheten är ljusets barn. I ljusets tid har hon först börjat uppenbara sig i sin sanna skapnad. Genom sanning och rätt skall hon herrska. När dessa blifva en allmän egendom för folkets hela massa; skola prakt och vällesnad ej blifva mindre jemnt fördelade, än de.

Bäfven, bäfven för denna tid, J som

ej kunnen lefva längre än J kunnen vara uphöjde på andras bekostnad, J som skullen vara ur stånd att värdera Er sjelfva, om J ej fingern förnedra andra under Er. För Er finnes ingen räddning, när friheten gör människovärdet allmänt.

Men sederna, sederna, den finare odlingen, ropar man. Hvilket folk utan hyfsning! — O! är då ingen ting hyfsning, som icke är egenkärlekens verk? Hvad som är ädelt, är fint. Men af blott lycksökeri, utan verklig aktning för människor och sann förtjenst, skall ingen inträda i omgänget, den stund det icke mer är en fåfängans och lycksökeriets tummelplats. Frukten då icke, att människors omgänge förtorkar derlöse, att människorna blifva bättre.

Fäderneslandets angelägenheter äro goda tale-ämnena. Man ledsnar icke att communicera sig, så länge man nitälskar för dessa. Man är ej liknöjd för de människor, som deltaga i denna nitälskan.

Men landsbygdens små samqväm, der ingen lycka kan sökas, äro ej de lika smittade af alla egenkärlekens uptåg? — Ack! de äro ju också ingen ting annat än apor af den stora världen. Hvem undrar, att de likna sina mönster? Det är ej så roligt att smickra och krypa, att man gör det för intet och af ren böjelse. Men då man vet, huru mycket som vinnes genom skicklighet i denna konst; tro föräldrar sig icke nog kunna undervisa sina barn deri. De små societeerna äro elementar-skolor för den högre fulländningen i de stora. Tag bort detta stora ögonmärke — och ifvern skall sakta sig.

Du, som älskar ditt fädernesland, naturens och ditt släktes vän (ty naturens känslor är det, som väcka kärlek till rättstillståndet), medborgare, fröjda dig öfver societeens fall — fröjda dig ej blott såsom medborgare, äfven såsom människa. I stället för hyfsning skall du få se äkta förfining. Man skall ej samlas, för att öfva sig i smidiga fasoner, och öfva på samma gång sitt känslsystem och sin moraliska människa i alla de råa, egennyttiga begär, som natur eller konst tändt i djuriska varelsers bröst. Sedan man, af brist på ändamål, ledsnat vid denna öfning, detta krigstillstånd i fredliga samqväm; skall man nu börja finna sig i en annan sammanlesnad, som kostar hvarken strider eller slöseri eller vådor af skam och förödmjukelse. Man skall bjuda till att trivas i sitt hus.

Huru många släkters lugn har icke societeen mördat! — Dock, vi komma på ett utslitet ämne. Frågan är blott: kan det blifva annorlunda? Se här. Omgänget, blottadt på annan retelse än sitt eget behag, skall blifva något tungt, det är sant. Hvar och en skall komma för att njuta, ingen för att gifva sig särdeles möda att roa. Hvad parti har man då att taga, om ej laga så, att det goda lynnet kan räcka för hela sammanvaron? Och på det godt lynne (som likväl öfvergår all vetenskap och nästan all talang i conversation) må räcka, hvad har man att välja annat, än att sparsamt komma tillsammans och imellanåt arbeta, sysselsätta sig så flitigt, att godt lynne må dans och upvälla från dess innersta källa, godt samvete, rena böjelser?

Gudomliga dockor! Utsmyckade skådebröd! Tidehvarfvets högsta konstproduk-

ter! Ljufva förlöserskor af mandomens utplundrade kraft! J, som tron Er destomer älskvärda, ju mer J höljen Er i dessa grymma dyrbarheter, som äro de äkta seger-tecknen öfver nationens sjellständighet! Hvilka dagar tillstunda för Er! Hvar skolen J anställa edra nederlag? hvar fira edra segrar? — O! ve, man samlas ej mer enkom för att beundra Er. Sjelfva edra lydigaste slafvar, edra äkta män, skola ledsna att utställa Er till åskådande, då de ej mer kunna vinna något på Er. Hvertill tjenar att förlösa sin förmögenhet på sin hustrus utsirande och att låta henne fullända sig i konsten att eröfra, då hon ej mer kan sälja sin mans heder med någon vinst för honom sjelf; då hennes intriger, om än med Prinsar och Ministrar, ej för-må att skaffa hennes man någon annan betydighet, än den han vinner genom sin egen förtjenst?

Se der frakterna, som omgänget skördar af den medborgliga friheten. I sköna, haten henne af alla krafter. Hon vill återföra Er till eder qvinliga bestäm-melse. Också känner man, att J gjort, hvad J kunnat, för att hindra hennes framsteg. Hon skulle i denna stund icke funnits i Spanien, om edert välde der varit af samma art, som fordom i Frankrike, och som det ännu icke hunnit blifva hos oss, i anseende till vårt hårda klimat och våra knappa tillgångar.

Ett annat välde återstår för Er, men föga smickrande — hjertats, godhetens välde öfver en rättvis man och öfver välartade barn. Men det smickrar ej, säger jag, detta välde — och det är så svårt att vinna; ty dertill hjälpa hvarken skönhet eller talanger. Och hvad batar det, menen J,

att vara skapad att segra och förtjusa, om aldrig en bana öppnas, der J kunnen tälla om priset? En enda tråkig man ser Er dagligen och är nöjd med Er. Hvad mer, om han vore inissnöjd? Ofta köpen J, kan hända, friheten att vanära honom i allmänna lefnaden med den bittraste misshällighet inom hus, den mest förödmjukande behandling af det elaka lynne, som han hemma ger luft, att hålla sig skadeslös för den skymf, han lider i stora världen, genom ert lefnadssätt. Men hvad betyder allt detta? J skynden blott destomer att lemna det förhatliga hemmet, eller omgifva Er med en societé, som sätter Er i säkerhet för mannens ondska.

Olyckliga varelser! hvem skulle ej beklaga ert öde? All den fåfänga, som beherrskar Er, må vara natur hos Er; men den utesluter dock icke en annan natur, som J skolen ännu trognare följa, om man ställer Er i andra förhållanden. Hvarföre har man satt Er i strid och täflan, då J ej ägen andra vapen än dem, som förlöas genom hvarje bemödande? Mannens strider ske med själs- och kroppskrafter, som stärkas och utbildas genom öningen. J åter utgån ur naturens hand så utrustade, som J kunnen blifva. Att använda dessa utvägar, J fått, utan att kunna förbättra dem, är allt hvad J kunnen göra för tillfredsställande af er ärelystnad. När de ej räcka; hvad återstår annat, än bedraga, hata, den lyckligare, förtvifla och förnedra Er?

Flyn då täflan och storm och strid. Begären aldrig att uptråda på den stora skådeplatsen — och J skolen blifva lyckligare; J skolen känna, att andra böjelser äro ännu naturligare för Er, än fåfängan. Medborgligheten skall göra Er husligt sin-

nade, och J skolen finna den lugna qvinnliga bestämmelsen Er värdig. I stället för ståt och slöseri skolen J bemöda Er att införa destomera behag i allt, hvad J företagen, i allt, som omgifver Er.

Om denna revolution i qvinnoverlden skall hafva någon verkan på sedeförderfvet i öfrigt, mödar man sig icke att beräkna. Så mycket ser man, att den tilltagande skaran af förlorade qvinnor måste vara i omvänt förhållande med tillgången på goda hustrur. Att en tilltagande fruktan för hustrur skall verka tillbaka på könets demoraliserande, sådant kan man också begripa.

Mången oskyldig fru, skild från stora världen och alla dess förhoppningar, men ej dess mindre lysten efter företrädet i prakt och vällefnad inom sin krets, skulle väl kunna klaga öfver den stora orättvisan att härleda denna svaghet hos henne från samma lycksökeri, som lifvar de högre kretsarnes tällan. Men den sköna skulle hafva orätt i denna klagan. Om tonen ensam är den makt, som beherrsakar henne; så bör hon likväl besinna, att tonen ingalunda gjort sig sjelf. Den kommer, i sitt högsta ursprung, ganska säkert från damer, som veta, hvad de vilja.

O Sverige! dina seder skulle då en dag blifva det tråkiga Englands? Dina skönheter skulle låta instänga sig inom sina hus, liksom i fornverlden? — Få se. Detta är hvad vår frihets genius hoppas. Och det är säkerligen vilkoret för allt hans hopp.

Bref från Landsorten till en Vän i Stockholm angående Stenkols-Verket vid Höganäs i Skåne.

Ingen bör bättre än du känna, huru

liffigt jag alltid intresserat mig för Svenska Stenkols-Verkets framtida bestånd och förkofran, och derföre kan du äfven inse, huru bekymrad jag skulle blifva, då Tidningen Anmärkaren uti N:o 89 och 90 förlidet år nästan förkunnade dess totala ödeläggande och tillkännagaf, att Bolaget af egna krafter icke förmådde att vidare uprätthålla det.

Denna upgift föreföll mig så ganska problematisk, att jag föga ville sätta någon tro till den; jag kände nemligen, att Bolaget långt för detta erhållit ett lån från Stats-Verket på 200,000 R:d B:co; att Bolaget vid sista Riksdag hos Riksens Ständer hemställt, att de måtte öfvertaga hela Verket, emot estergift af förberörde skuld: att Riksens Ständer då, i saknad kändedom af Verkets beskaffenhet och det mera dithörande, icke antagit anbudet, men beslutit, att genom undersökning på stället inhämta nödige uplysningar, och att Bolaget imedlertid skulle årligen i 5 års tid få lyfta 15,000 R:d b:co om året, eller tillsammans 75,000 R:d, utan återbetalningskyldighet, mot vilkor att det så kallade Ryds-schacket inom bestämd tid skulle vara afsänt till den nedra Kol-flötsen; men att, i händelse samma arbete vid utsatt tid icke vore fullbordadt, skulle medlen återgäldas; att samma anbud af Bolaget äfven antogs, och att mer än $\frac{2}{3}$ -delar af den totala summan redan blifvit lyftad af bolaget, förmodeligen för det åsyftade ändamålet; och då jag med säkerhet trodde mig känna alla dessa omständigheter, så föreföll det mig och många andra föga troligt, att Bolaget skulle uphöra med Verkets vidare drift; innan åtminstone hela Statsanslaget blifvit använt och det ändamål vunnet, som Riksens Ständer föreskrifvit samt Bolaget åtagit sig att fullborda, inom utsatt tid, med de dertill anslagne medel.

Genom Inrikes Tidningen N:o 158 för den 6 Dec. nästlidet år, erhöft jag sedermera bland annat den underrättelse, att åtskilliga vänner formerat ett nytt Bolag, att de teknat sig sjelive för 2000 actier, att de redan utlänt den plan, som borde följas för framtiden, att de jemväl inbjuda andre fäderneslandets vänner att deltaga i det nya Bolaget, som skulle komma att bestå af 10,000 actier, hvardera till tecknadtt capital af 100 R:d B:co; att 20 R:d deraf årligen i 5:ne år borde utbetalas, men återstoden, om den erfordrades, endast i mån af behöfven; och att requirenterne, så snart ett tillräckligt antal actier vore tecknadtt, skulle erhålla underrättelse om betalningsvilkoren, tillgångarne och den projecterade arbetsplanen, men att imedlertid det gamla Bolaget skulle anmodas att fortfara i sine bemödanden till Juli månad detta år.

Härefter underrättas man slutligen uti N:o 141 af sistberörde blad för den 15 December, att ägarne af Höganäs Stenkolsverk med särdeles tillfredsställelse erfarit, att en förening blifvit slutad, hvars föremål vore uprätthållandet af detta för fäderneslandet gagneliga och hedrande verk; att de, genom tecknandet af ett betydligt antal actier i det föreslagna nya Bolaget, gerna ville bidraga till företagens beträmjande, samt att de derföre önskade att med ledamöterna af den i fråga varande föreningen få öppna sådana förhållanden, som kunde leda att befordra det gemensamma ändamålet.

Så bakvänt det, nu förefaller att se ett nytt Bolag tecknadtt, innan det gamla ännu blifvit upplöst eller i officiell väg bestämdtt förklarar sig oförmöget att vidare uprätthålla ett verk, hvartill det erkänner sig vara ägare, så märkvärdigt synes det äfven vara, att man i förhand, innan köpeskillingen ens är känd, och det gamla Bolaget sådant medgifvit, inbjuder allmänheten

att deltaga i ett verk af så vidsträckt omfattning som detta, och utan att meddela någon den minsta detaljerad beskrifning om förhållandet. Man har snarare gjort sig all möda att afskräcka allmänheten derifrån, då det nämnes i något af förrberörde allmänna blad, att 10,000 R:d B:co äro använde på de så kallade Ryds-selrakten, utan att man tillika uppgifver, huru långt arbetet fortgått eller huru mycket kan återstå i dess fullbordan; att 500,000 R:d redan utgöra Bolagets förskotter vid verket, utan någon ännu lerad ersättning, men förtiger att nämna, om denna summa utgör ren förlust, sedan all influten avance blifvit afdragen, eller huru mycket deraf finnes uti byggnader och brukbara inventarier; att man tillika uppgifvit, att tegel, slaget af skånska leran, i styrka mot elden öfverträffar det, som kommer ifrån Frankrike och England, utan att åberopa någon enda handling, som vitsordar en sådan uppgift. På en så beskaffad löslig anmälan torde få af fäderneslandets vänner låta öfvertala sig att deltaga i det vigtiga företaget; och då man har den förmånenheten att oblygt yttra sin farhåga, att någon Engelsk spekulant skulle vilja inköpa verket, för att sedan förstöra det, troligen i den afsigt att än mera reta den svenska patriotismen, så hade man snarare med all möjlig sorgfällighet bordt meddela allmänheten verkets närvarande belägenhet med dess brister och fördelar, än att göra en framställning, som är blottad på alla de uplysningar, man har så stort behof af att känna för ingående i Bolag af så vidsträckt omfattning, som det i fråga varande, och der man möjligen skulle kunna risquera att först få betala den åskade köpe-skillingen och sedan jemväl komma att stadna för betalningen af Stats-verkets betydliga fordringar, hvarom jemväl all nödig uppgift saknas.

Dessa äro mina i allmänhet upfattade reflexioner vid allt hvad allmänna bladen härom innehålla; och hade jag ej funnit, att man så hemlighetsfullt behandlat frågan, så hade jag troligen redan updragit min Commissionär i Stockholm att anteckna mig för några actier uti Bolaget; men nu vågar jag det icke — jag rädes för allt; ty hvilken kan försäkra mig derom att icke hela det äskade Actie-Capitalet kan blifva satt på spel, möjlignvis äfven derföre att den utstakade arbets-planen kan vara upgjord af en inskränkt kunskap utan erfarenhet*)? Men då jag derföre icke lemnat utur hugen att, efter erhållen närmare uplysning härom, äfven i min mån bidraga till det Svenska Stenkols-verkets återuprättande, så får jag updraga dig att antingen enskilt lemna mig de underrättelser, jag söker och du sjelf säkerligen inser vara af så mycken vigt för speculationen, eller ock att låta införa detta bref uti något af de allmänna bladen, då jag vill hoppas, att den eller de, som lika med mig nitälska för den goda saken, genom samma väg och i en mera detaillerad framställning skall upplysa allmänheten om det stora företagets vidd och utsträckning.

*) Då någon ting så viktigt är i fråga, torde det icke vara för mycket begärtdt, att planen upgöres af en i saken erfaren man, t. ex. Hr. Stafford, som i så många år drifvit det i fråga varande Stenkols-verket, eller någon eukom inkallad besigtningssman (viewer).

UTLÄNDSKA NYHETER.

England. Ministrarne segra i alla debatter, Sir. J. Smiths motion om Drottningens namns återställande i Kyrkobönerna förkastades d. 13 Febr. med 298 röster mot 138. I detta ämne inkomma dock beständigt petitioner; men alla motioner i anledning häraf förkastas.

Frankrike. Deputerades kammare har af Ministrarna förgäfvits fordrat förklaring, i afscende

på förhållandet till Neapel. "Redan den constituerande församlingen, sade Hr. de la Fayette, har beslutit, att franska vapnen aldrig skola brukas mot folkens frihet. Beviset, att denna känsla finnes i hvarje Fransmans hjerta, kan man finna i det misslynnne, som den förra regeringens orättvisa krig mot Spanska nationen väckte i hvarje bröst. Hvad som händt i Neapel och Portugal, gillas af hvarje vän af folkens frihet. I ett ögonblick, då vår handel, genom våra Ministrars förhållande, kan komma att stå på spel, hafva vi dessutom rätt att fordra redo af dem." Hr. de la F:s tal afbröts genom högra sidans förfärliga buller, så att blott talarens sista ord, dem han med hög röst uttalade, hördes: "Låtom oss icke störa Neapels sjelfständighet". Sigillbevararen (de Serre) beklagade sig deröfver, att endast ömtåliga frågor, som sådde oenighetsfrö, men aldrig sådana, som rörde fäderneslandets väl, bragtes å banc. Man ägde ingen rätt att fordra redo af Ministrarna för utrikes förhållanden. Ultras sade att det såg ut, såsom hade man ingenting att svara; de monarkiska principerna måste bättre försvaras mot sådana, som allt jemnt gingo tillbaka till constituerande församlingen. Gen. Sebastiani vill hafva talaren anmanad till ordning. En ultra försvarade honom och sade, att man måste göra slut på loftalen öfver revolutionen. De liberale ville hafva revotionen tillbaka, för att, genom anarki, komma till despotism. "J viljen friheten; den hafven J, Konungen har skänkt Er den. Hvad hafven J gjort för Chartan, J, hvilka jag sett tysta och krypa vid despotens fötter?" — De liberale fatta i hvarje tillfälle, för att återföra discussionen till Neapel och tadla, det man låter det så kallade Europeiska tribunalot beherska Hans Sicilianska Maj:t. Ultras svar äro ytterst häftiga, och de liberale ligga under vid hvarje votering.

Turkiet. Oaktadt allt hvad regeringen användt, för att tvinga Ali Pascha, är nu belägringen för Janina uphäfven. Portens skattkammare är uttömd, och missnöje har spridit sig bland de mot Ali commenderade Ståthållare, som ansågo företaget rigtadt egentligen mot Alis skatter. Förfarandet med de Armenianska bankiererna har upfyllt alla sinnen med fasa, och hvarje Pascha har begynt frukta, att räkenskaps-dagen är nära. Deras penningar voro till stor del deponerade hos Armanerna. Imedertid tros, att Ali, som framkrupit ur sin kula och hvars namn endast blifvit fruktansvärdare, kommit att försona sig med Porten.

STOCKHOLM,
Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 12 Martii.

Sine ira, studio et metu.

Recension

Politisk Constitution för Spanska Monarkien, af Cortes antagen den 19 Mars 1812; öfvers. från Originalen. Stockholm, tryckt hos Johan Imnelius, 1821. 92 sidor i Octaf.

Det var hög tid, att denna öfversättning utgafs. Hvem önskar icke att känna det tråto-frö, som hotar att dränka det södra Europa i blod? Hvem vill icke med egna ögon se, om Neapolitanerne strida för ett fantom eller ett verkligt frihetens palladium, värdt ett sådant offer, som martyrdöd för dess bevarande? Är, genom Spanska constitutionen, den monarkiska principen så i fara satt, som man påstår? Äro anarki, demokrati och alla dessa spöken, hvarmed man skrämmer, såsom man skrämmer barn, verkligen grundlagda i denna constitution?

Den lugne åskådaren af dagens rustningar och vidt utseende hotelser skulle nästan på förhand vara fallen att tro Spanska constitutionen om någon utomordentlig förträfflighet i de despotiska och aristokratiska principernas förstörande; ty om den innehölle öfverdrifter, orimliga frihetsgrundsatser och således frö till sin egen och den sanna frihetens uplösning; så hade den kanske väckt eller åtminstone bordt väcka mindre bitterhet emot sig. Man för-

låter det extravaganta, det obetänkta, det grundlösa; men man förlåter aldrig det väl betänkta, det lugna och radikala förbättringssystemet. Man skulle, säga vi med ett ord, kunna på förhand och utan närmare undersökning af ämnet, finna sig af det gruffliga skriket mot Spanska constitutionen föranledd att tro, det denna constitution verkligen är lycklig nog att förtjena allt det hat, man slösar på henne.

Men sedan vi nu, genom i fråga varande öfversättning, blifvit satta i tillfälle att fullständigt bedöma denna omtvistade constitution, behöfva vi icke sluta af tecken, utan kunna våga ett bestämdt omdöme. Vidden af en tidnings-artikel tillåter väl icke en så fullständig undersökning, som sakens vikt kräfver. I den hufvudsakligen omtvistade frågan: Konungens magt, anse vi oss dock böra lemna en mera detaljerad framställning af hvad den Spanska constitutionen stadgar.

Fjerde titeln (*Om Konungen*) indelas i två hufvud-artiklar: om Konungens magt och om inskränkningarna deri. Enligt den förra är Konungens person helig, oantastelig och icke ansvarig; hela den executive magten tillhör honom; han sätter lagarne i verkställighet och vidtager de steg, som äro nödvändiga till ordningens och allmänna säkerhetens uprätthållande; han sanctionerar och kungör lagar; han utfär-

dar påbud och författningar, dem han anser nödiga till lagarnes verkställighet, och i allmänhet drager försorg, att rättvisan hastigt och fullkomligt skipas öfver hela riket; han förklarar krig, sluter och ratificerar fred, hvaröfver dock redogörelse, medelst documenternas företeende, aflägges inför Cortes (någon ting, som Engelska parlamentet alltid tager sig den friheten att fordra och som icke gerna vägras); han utnämner till alla civila, militära, juridiska och andeliga embeten (bland dessa sednare dock endast enligt Statsrådets förslag — såsom enligt andras förslag hos oss — och endast sådana, hvartill han har patronats-rätt — hvilket är detsamma, som vår Regeringsform stadgar i 50 §.); han commenderar arméen och flottorna och utnämner alla befälhafvare vid dem; han fördelar den beväpnade styrkan, såsom honom godt synes; han leder diplomatiska och handels-förhållanden med andra magter; han drager försorg om myntets prägling (och hvilken constitutionel Furste har väl större magt öfver sitt lands myntväsende? myntets mängd och halt har väl folket öfver allt, der representation finnes, förbehållit sig äfven genom sina representanter stadga; se Svenska Regeringsformen § 79); han beslutar öfver användandet af de för alla stasförvaltningens grenar bestämda medel (detta tyckes innebära större magt, än Konungen af Sverige verkligen äger, utom i fråga om anslagen på vissa hufvudtillar); han benådgar förbrytare; han proponerar hos Cortes nya lagar; han äger bevilja rescripter, *pase* (hvad härmed menas, är svårt att förstå — kanske *exequatur*?) eller, med Cortes bifall, hindra kyrkomötens beslut och Påfliga bullor, då de innehålla allmänna förordnanden, att höra Stats-Rådet deröfver, då de röra privata eller regeringsangelägenheter, men att, i händelse de handla om stri-

diga punkter (tvistemål?) gifva högsta domstolen kunskap derom; på det den må deröfver fälla sitt utslag i enlighet med lagarna; har väljer och utnämner fritt sina Stats-Ministrar.

Sedan vi sålunda fullständigt upräknat de i första artikeln af fjerde titelns första afdelning innehållna stadganden om Konungens prerogativer, vilja vi lika samvetsgrant upgifva, hvad denna afdelnings andra artikel innehåller om *Konungamaktens inskränkningar*.

a) "Konungen kan, under ingen förvändning, hindra Cortes's sammankomst vid den i constitutionen bestämda tiden och, i de deruti angifna händelser, hvarken upskjuta, uplösa dem eller på något sätt lägga hinder i vägen för deras sessioner och rådslag. De, som råda och äro honom behjplige i ett sådant försök, skola förklaras för förräddare och såsom sådana lagligen anklagas." Detta allt är ingen ting annat, än hvad hvarje constitution måste innebära, om ock icke uttryckt.

b) "Konungen kan icke utan Cortes's tillåtelse aflägsna sig ur Riket; och om han gör det, så skall det så anses som hade han afsagt sig kronan." Detta stadgande som äfven gäller om Prinsen af Asturien (Kronprinsen), är en bland de punkter, som man egentligen anförer, då man vill bevisa, att Spanska constitutionen är stridande mot den monarkiska principen. Kanske ligger dock det stötande mera i uttrycken än i sjelfva saken. Det Konungliga kallets natur är sådan, att den, som det bekläder, icke lefver för sig sjelf; och en Konung kan icke, såsom en privat man, rangera om sina göromåls skötande under sin frånvaro; ty hans göromål äro icke hans, utan statens, angelägenheter. Lagen kan dock förordna om, huru förhållas bör och hvem som skall styra, i fall Konungen lemnar

Riket; och så har Svenska Grundlagen gjort (Regeringsformens 39 §), men dock satt en gräns för Konungens bortovaro, hvilken icke får öfverskridas, utan att Ständerne skola sammankallas. Har detta blifvit den frånvarande Konungen kungjordt, men han ändock icke återkommer, taga Rikens Ständer den författning om Rikets styrelse, hvilken de nyttigast finna (§ 91). Här är således blott i orden doldt, hvad hvarje constitution, om ock outtryckt, måste innebära, nemligen att det Konungliga kallet icke är en pension, som på främmande botten kan åtnjutas. Grunden, hvarföre Spaniens lagstiftare så ängsligt sökte förbygga Konungens afresa ur riket, då våra blott satte en gräns för frånvaron, ligger i de egna omständigheter, under hvilka den Spanska grundlagen upgjordes. Spaniens då varande förtryck och lidanden härledde sig derifrån, att dess Konung blifvit låckad ur riket af en djerf våldsverkare, som bebjente sig af den värlöse, bedragne Konungens tvungna afsägelse, för att påtvinga landet en främmande regering. Hvad en regent kan vara utsatt för, då han icke är omgifven af sina undersåter, såsom försvarare, och sina ansvariga embetsmän, såsom råd, stod då lifligt för Spanjorernas ögon; och de stadgade, hvad som i alla fall är en naturlig följd af en lagbunden monarkisk samhälls-inrättning. — Man kan imedlertid temligen tryggt påstå, att denna punkt, ehuru citerad såsom bland de mest stridande mot den monarkiska principen, dock icke är bland de förhatligaste.

c) "Konungen kan hvarken föryttra, afträda eller på något annat sätt åt en annan öfverlemna den Kungliga magten eller något af sina företräden. Skulle han af någon orsak vilja afsäga sig kronan till fördel för sin omedelbare efterträdare, så kan han icke göra det utan Cortes's bifall."

d) "Konungen kan icke föryttra, afträda eller bortbyta någon provins, någon stad, någon köping (villa), någon ort, eller någon del af Spanska området, så liten den också må vara." (Lika med 78 § af Svenska Regeringsformen)

e) "Konungen kan icke, utan Cortes's bifall, sluta en offensiv alliance eller ett särskildt handelsfördrag med någon främmande magt." Det förre kan sätta riket i nödvändighet att företaga icke nödvändiga krig; sådana deremot, som af närvarande omständigheter föranledas, kan Konungen, såsom vi redan sett, af egen magt förklara; och defensiva förbund äger han sluta. Handelstractater kunna så lätt föranleda intrång i nationens industri, handelsfrihet och till och med äganderätt. Engelska parlamentet discuterar grunderna för tillkommande handelsfördrag med främmande magter.

f) "Lika så litet kan han, utan Cortes's bifall, genom någon tractat förbinda sig att betala subsidier till en främmande magt."

g) Konungen kan utan Cortes's bifall hvarken afträda eller föryttra national-domänerna." Fullkomligt öfverensstämmande med vår Regeringsform § 77, äfvensom med Engelska lagstiftningens beslut, vid Georg III:s tillträde till regeringen. Spanien har redan begynt gå samma förståndiga väg, som andra länder, då de afskaffat statens rätt att besitta egendom.

h) "Konungen kan, utan att Cortes beslutat det, af sig sjelf hvarken omedelbart eller medelbart göra pålagor eller upbära skatter, de må hafva hvad namn eller vara bestämda till hvilket ändamål som häldst."

i) "Konungen kan hvarken till någon enskild eller någon corporation bevilja ett uteslutande privilegium." Hvar man vet, huru allmänt dessa båda grudsatser äro an-

tagna öfver allt, der verkliga constitutioner finnas.

k) "Konungen kan hvarken bemäktiga sig någon enskild persons eller corporations egendom, eller störa dem i deras besittning och nyttjande-rätt; och skulle det i något fall vara nödvändigt för något, för staten erkändt nyttigt, ändamål att beröfva någon sin (hans?) egendom, så kan det icke ske, utan att han vid samma tid blir skadeslös, eller, efter sakkunnigas dom" (mätismanna ordom) "erhåller en behörig ersättning därför." Sådant tyckes icke vara dicteradt af begäret att allt för mycket kringskära Konungamagten. Sveriges Konung äger icke sådan magt (16 §. Reg. formen), utom hvad 74 § Reg. f. stadgar, angående matvarors requirerande för arméén.

l) "Konungen kan ej beröfva någon sin (dess?) frihet eller af sig sjelf bestraffa någon. Den Minister, som undertecknar befallningen dertill, och den domare, som verkställer den, äro nationen ansvarige därför och straffas såsom skyldige till ett brott mot personliga friheten. Blott i det fallet, då Statens väl och säkerhet skulle fordra någon persons häktande, kan Konungen utfärda befallning dertill, dock med vilkor, att den häktade personen inom 48 timmar öfverlemnas åt behörig domare eller domstol." Detta undantag från rättvisans vanliga gång är utan tvifvel ertänkligt och förräder åtminstone intet sträfvande efter en allt för stor frihet. Ingen ting är farligare, än att lemna stort rum åt godtycket i så kallade statsbrott. Engelska lagen har tvertom med större sorgfällighet sört för den anklagades säkerhet, i frågan om dylika brott, än i frågan om andra. Svenska lagarne gifva ingen större rättighet till arrestering i högmålsbrott än i andra.

Efter att sålunda, punkt för punkt, hafva genomgått Spanska grundlagens stad-

ganden enkom i afseende på Konungamagten gränser, torde det vara nödvändigt att ur de åtskilliga andra hufvud-afdelningar framleta de ställen, som syfta på denna magts inskränkning. Bland dem förekommer först det, enligt hvilket Konungens veto vid Cortes's beslut icke kan uprepas mer än två gånger.

Sedan Cortes fattat ett beslut och det samma är, genom en deputation, till Konungens sanction öfverlemnadt, följes denna procedure, som vi anse oss böra ordagrant intaga:

§. 143) "Konungen gifver denna sanction, genom följande, egenhändigt skrifna, formel: *skall offentligen kungöras såsom lag (publiquese como ley).*"

144) "Konungen vägrar sin sanction med följande, likaledes af honom egenhändigt skrifna, formel: *hänvisas åter till Cortes (vuelva a las Cortes)* och bifogar tillika en framställning af de skäl, på hvilka han vägrat sin sanction."

145) "Konungen har 30 dagar, för att betjena sig af detta prerogatif. Om han inom denna tid hvarken gifvit eller vägrat sin sanction, så skall detta så anses som han gifvit den, och (han?) skall verkligen gifva den."

147) "Vägrar Konungen sin sanction, så kan detta ämne (?) icke åter komma under öfverläggning hos Cortes detta år (?); dock kan det ske följande året."

148) "Om samma lag-utkast är nyo föreslås, antages och gillas af följande årets Cortes, så kan Konungen, sedan det blifvit honom förelagdt, för andra gången gifva eller vägra det sin sanction med de i 145 och 144 Art. upgifna uttryck, och i sednare fallet skall detta ämne samma år icke komma under öfverläggning."

149) "Om samma lag-utkast hos följande årets Cortes för tredje gången före-

slås, antages och gillas, så förstås af sig sjelft, att Konungen lemna sin sanction, och han skall verkligen gifva den, då utkastet föreläggas honom, medelst den i 143 Art. innehållna formeln."

150) "Skulle inom förloppet af 30 dagar, under hvilka Konungen har att gifva eller vägra sin sanction, den dag infalla, då Cortes skola sluta sina sessioner, så skall Konungen gifva eller vägra den på de första åtta dagarne af de följande Cortes's session; och förflyter äfven denna tid, utan att han gifver den, så skall det anses så, som om han gifvit den, och han skall äfven verkligen gifva den i den föreskrifna formen. Men vägrar Konungen sin sanction, så kunna dessa Cortes ännu en gång rådslå öfver samma lag-utkast."

151) "Om också, sedan Konungen vägrat sanctionen åt ett lag-utkast, ett eller flere år förflyta, utan att samma utkast å nyo föreslås, såsom ursprungligen vid den tid, då första deputationen antog det, eller under de två derpå följande deputationerne *); så skall, i afseende på det, som rör den Kungliga sanctionen, dock alltid det gälla, som blifvit stadgadt i de tre föregående artiklarne. Men om detta lag-utkast icke å nyo föreslås under loppet af de tre deputationerna, utan föredrages sedan, så, ehuru affattadt i samma uttryck, skall det sedan, med afseende på de ofvanföre nämnda följderna, anses som ett nytt utkast."

152) "Om lag-utkastet andra eller tredje gången föreslås och förkastas af Cortes, under den i föregående artikel nämnde mellantid, så skall det anses såsom ett nytt utkast, det må sedermera föreslås när som häldst."

155) "Lagarne uphäfvas med samma formaliteter och på samma sätt, som de blifvit antagne."

Man har väl vant sig att anse för en grundregel i representativa statsförfattningar, att Monarken, eller med ett ord den ena integrerande delen i lagstiftningen, äger, vid lagars beslutande eller uphäfvande, motväga de öfriga. Man har ansett detta nödvändigt, emedan man trott hvarje del endast derigenom kunna skydda sig och sjelfva sin tillvarelse mot de öfrigas inkräktningar. Man har antagit det för grundsats i England, där ett veto af någon bland parlamentets tre beståndsdelar (Underhus, Öfverhus och Konung) varit nog och, ehuru ofta uprepadt, alltid nog att hindra hvarje beslut af de öfriga båda beståndsdelarna. Men detta har varit blott teori och har, i praktiken, aldrig visat sin nödvändighet. Hvad de båda husen beslutit, har Konungen, efter den verkliga frihetens stadgande vid Wilhelm III:s upstigande på thronen, nästan aldrig vägrat sanctionera. En sådan opposition hos båda husen mot regeringens vilja har betydt, att regeringens organer, Ministrarne, varit mogna till afsättning. Man har trott sig där böra beherska husen genom pluralitets vinnande, och icke genom prerogativens användande. Också är det i sjelfva verket en orimlighet, att regeringen skulle sätta sig emot, hvad som beslutes af folket eller dess ombud — så länge man anser representanterna verkligen yttra folkets vilja.

Nord-americanerne upfunno först den idéen, att lagstiftningens beslut kunna blifva lagar utan regentens (Presidentens) bifall. Om detta bifall vägras, återgår beslutet, tillika med Presidentens invändningar, till representanternas hus och Senaten, och blifver lag, oaktadt Presidentens vägran, om de å nyo fatta det. Men detta måste

*) En deputation kallas den tid af två år, som hvarje uppsättning af deputerade innehafver sina functioner.

då ske med vida större pluralitet och strängare formaliteter än första gången.

Detta exempel måtte hafva föresväfvat Spaniens lagstiftare, då de stadgade, hvad här ofvan anfördt är. Sedan kom det in i Norska constitutionen, men, både der och i den Spanska, med förändringar, vida mera gynnande för Konunga-magten.

Hvad man imedlertid kunde säga om faror för sjelfva Konunga-magtens bestånd, hvilka skulle kunna upkomma derigenom, hörer till en annan betraktelse. *Grundlag* stiftas nemligen i Spanien på helt annat sätt än den vanliga lag, hvarom fråga är, då dessa inskränkningar i Konungens veto stadgas. I sista titeln stadgas ett särskildt sätt för ändringar i constitutionen. Denna titel förtjenar att blifva ämne för en egen betraktelse.

575) "Intill dess constitutionen åtta år varit i verksamhet i alla sina delar, kan ingen förändring, intet tillägg eller förbättring af någon dess artikel föreslås."

576) "För att kunna företaga någon förändring, tillägg eller förbättring i constitutionen, måste den deputation, som har att definitivt besluta deröfver, för detta ändamål vara försedd med särskilda fullmagter."

577) Hvarje förslag till förbättring af någon artikel i constitutionen måste ske skriftligen och vara understödt och under-teknadt af åtminstone tjugu deputerade."

578) "Förslaget till förbättring skall tre gånger upläsas, med en mellantid af sex dagar ifrån den ena upläsningen till den andra. Efter den tredje läsningen skall man rådslå, om det skall komma under öfverläggning."

579) "Om det kommer under öfverläggning, så skola dervid samma formaliteter och procedur iakttagas, som äro föreskrifna för lagarnas organisation, hvarefter man sedan skall bestämma, om i nästa all-

männa deputation skall rådslås deröfver. Och på det ett sådant beslut må kunna tagas, måste två tredjedelar af rösterna vara för förslaget."

380) "Följande allmänna deputation kan, efter föregånget iakttagande af formaliteterna i alla deras delar, i ett af sina båda sessionsår, med två tredjedelar af ledamöternas bifall, förklara, att de serskilda fullmagterna för den föreslagna förbättringen skola utfärdas."

381) "Sedan detta beslut blifvit taget, skall det offentligen kungöras och meddelas alla provincerna, och Cortes skola, efter tiden, då det ägt rum, bestämma, om den närmaste" (nästa?) "eller den derpå följande deputationen skall medföra de särskilda fullmagterna dertill."

382) "Dessa fullmagter skola meddelas genom provincernas valjuntor, derigenom att de till de vanliga fullmagterna sätta följande clausul: "Äfven gifva de dem dessutom en serskild fullmägt, för att företaga den förbättring i constitutionen, hvarom Cortes decret handlar, som lyder på följande sätt (här följer bokstafliga innehållet af decretet). Allt i öfverensstämmelse med hvad i constitutionen föreskrifvet är." Och de förbinda sig att såsom constitutionelt erkänna och hålla, hvad i kraft af dessa fullmagter beslutas."

383) "Den föreslagna förbättringen skall å nyo discuteras, och om den gillas af två tredjedelar af de deputerade, skall den antagas som constitutionel lag och såsom sådan kungöras hos Cortes."

384) "En deputation skall öfverlemnas beslutet om förbättringen till Konungen, på det han må låta kungöra och öfversända det till alla auctoriteter och orter i riket."

Engelska, Franska, Nordamericanska och flera constitutioner hafva icke någon skilnad mellan stiftande af grundlag och

allmän lag, och den Engelska till och med känner ingen skilnad mellan dessa två slags lagar. Allt är lag, lika hög och helig lag, stiftas och afskaffas på samma sätt. Man har icke känt någon anledning att skilja lagarna, i ett land, där, enligt urgammal grundsats, alla både höga och låga varit underkastade lagarna och man således icke trott sig behöfva starkare formler och ceremonier, för att göra lagar, gällande mot och öfver magtens innehafvare.

I de länder deremot, där friheten icke, såsom i England, långsamt vuxit up af frö, utan blifvit planterad fullvuxen, där lag förut visserligen funnits mellan och öfver undersåter, men godtycket ensamt varit de styrandes lag — där har man funnit nödvändigheten af serskilda lagar för styrelse och lagskipning, af serskilda strängare formler för dessa lagars stiftande. Ty de vero garantien för alla andra lagar, garantien att deingo stiftas och skipas på det af folket en gång fastställda sätt.

Sålunda stadgades af Sveriges lagstiftare år 1809, att grundlagsförändring icke kan beslutas samma Riksdags då den föreslås, att den icke kan proponeras af en enskild Riksdagsman och komma under ständernas öfverläggning, utan att gillas af Constitutions-utskottet, att alla fyra stånden måste vara ense om beslutet *c. s. v.*

Imedlertid är det alltid samma magt, som beslutar. Under Franska revolutionen upstod en egen idé, angående lagstiftningen. Man ville, att folket sjelft i massa skulle votera öfver lagförslagen. Denna idé var overkställbar, men måtte hafva gifvit anledning till det här ofvan anförda capitel i Spanska grundlagen. Constitutionen ansågo Spanjorerne väl för *folkets* egendom; de erkände väl icke den vanliga lagstiftningens, hvad Engelsmännen kalla, *transscendent*a magt att besluta allt, hvad

den godt syntes och att känna inga andra gränser än den fysiska omöjligheten; de funno väl, att Rikets grundlag, borgen för folkets frihet och, så till sägande, för dess existens såsom folk, var någon ting högre, än att den, som var befullmäktigad till vanliga couranta måls afgörande, skulle äga besluta deröfver; men de insågo tillika, kanske varnade af exemplet, att en allmän folksomröstning var en chimère. De valde derföre att låta sina vanliga ombud besluta äfven om ändringar i grundlagen; men på det sådant icke måtte ske obetänkt, stadgades långa mellantider mellan motion och beslut, och på det ombud icke måtte, utan mellankomst af nationens yttring af sin vilja, fatta så magtpåliggande beslut, skulle de vara dertill särskildt befullmäktigade. Folket skulle påminnas, till hvilket viktigt värf det utsände ombud.

(Forts. c. u. g.)

Tidens Lexicon.

(Forts. fr. N:o 93.)

Lycksökare. Detta ord måste naturligtvis betyda olika, allt efter som ordet lycka har olika betydelser. Den som räknar för lycka att älskas och välsignas af sina likar, den skall bemöda sig att förtjena detta. Men sådant lycksökeri har icke fått namnet.

Den deremot, som räknar en brillante existens för lycka, han söker, med alla medel, genast hos dem, som äga att utdela titlar, ordnar, embeten, inkomster. Han är lycksökare, efter den mening, hvori ordet vanligen tages.

Man behöfver blott se på medlen, för att urskilja bevekelse-grunderna, bedöma huruvida ädel ärelystnad och begär att göra något för fäderneslandet, eller hikan-det efter egen beqvämlighet, eget välstånd,

egna låga begärs upfyllande, är det, som drifver människan. Detta är så mycket nödvändigare, som den, hvars litenhet fördunklas af andras större själs gåfvor, verksamhet, begär att gagna och förmåga att göra sin öfverlägsenhet gällande, oftast icke har annat medel att tillgripa, än att skrika om deras lycksökeri. Huru olyckligt för medelmåttans son, om han icke ägde denna lilla tröst! Hvad skulle han taga sig till, om, då han icke kan täfla i förtjenst, han icke kunde åtminstone nedsätta bevekelsegrunderna, till likhet med sina egna!

Vare långt ifrån oss att derföre misskänna det stora, utomordentliga lycksökeri, som bedrifves under skenet af själfständighet och uphöjda tänkesätt, och det någon gång till en sådan grad, att den, som icke dess bättre känner människorna, är frestad att förblanda hvarje hög förtjenst med lycksökeri. Hur mången har man icke sett, som begynt sin bana med det bittraste fronderi, med den mest afgjorda opposition, men sedan, då lyckan vinkat, öfvergifvit allt sitt förra väsende och blifvit den underdånigaste tjenare, en gillare af allt, hvad vederbörande företagit, en ogillare af allt, hvad han förut predikat om frihet och folkets rätt.

Ett medel finnes mot lycksökeri. Det får aldrig riktig fart, om det, som höga vederbörande kunna utdela, antingen för att belöna en ödmjuk bugare eller tysta en obehägn häcklare, är af sådan art, att ovanlig duglighet fordras till dess emottagande. Lycksökeriet gränsar då till någon ting helt annat än det vanliga, som med detta namn betecknas; det löper fara att urarta till verklig lofvärd ärelystnad. Sådant bör noga förekommas. Ynnest-profven böra vara sådana, att de kunna emottagas af hvem som häldst, blott han äger viljan att, på hvad villkor som häldst, förvärfa dem. Då först skall lycksökeriet rätt florera. Ingen an-

svarighet; ingen publicitet, äro dess villkor. Folkets ögon bringa det till förtvilan, och bringa till raseri alla de duglösa varelser, som blotta lycksökeriet uphöjt på platser, der de tåla platt ingen dag, ehuru de förmodligen sökt sig det, i akt och mening att lysa och beundras.

Savoir vivre. God ton. Uttrycket är en import-vara, likasom saken. Att hålla knif och gaffel väl, att buga sig riktigt, att dansa hjälpligt, att kunna väl säga ord, som ingen ting betyda, att spela commerce-spel med smak, att känna dagens nyheter och kunna berätta dem väl, att icke manquera sin visit efter en bjudning, att bära kläder efter nyaste modet — se der en fullkomlig ynglings kännetecken. Om han säger ett verkligen fint förståndigt ord, om han bedömer förekommande ämnen med den skarpaste sanning, om han till kropp och själ äger det friskaste, mest kraftfulla lif — allt detta tjenar honom till ingen ting — med allt detta kan han blifva ansedd för en rå, en alldeles misslyckad människa.

Må man då i tid lära sig, hvad omgänget kräver! Må man afslipa alla skarpa kanter, dem det oböfliga förståndet väl ofta finner både uttrycksfulla och smaktiga, men som den goda tonen längesedan fördömt! Må man kufva en otillbörligt lekande natur, och göra sig slät och platt! Ty hvarföre skulle den ena människan vara olik den andra? hvarföre skall man hafva egenheter? Lefve den goda tonen! Den har gjort alla fullkomligt lika; den har förstört den obehagliga skillnaden mellan ett godt och ett dåligt hufvud; den har stadgat, att bägge äro lika goda, om de blott äro bägge lika väl ajusterade; den har satt en gräns för all annan ärelystnad, än den att vara agréable och allom lik —; den har, med ett ord, infört den sanna jernlikheten.

Rättelse:

I föreg. nummer, pag. 991, andra spalten, 7:de raden upifrån står 10,000 R:d; läs 100,000 R:d.

STOCKHOLM,

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 15 Martii.

Sine ira, studio et metu.

Svar på det uti Bladet Stockholms Courier N:o 124 införda bref angående Stenkols Vercket vid Höganäs i Skåne.

Insändt.

Dels i egenskap af Secreterare uti nu varande Stenkols-Grufvo-Bolaget, dels i egenskap af Fullmäktig för Dem, som, med tecknade 2000 Actier, velat öppna Subscription, till ett nytt Bolag, för detta Riksgagneliga Vercks uprätthållande, anser jag mig skyldig meddela Författaren till ofvanberörde bref, följande:

Stenkols-Grufvo-Bolaget, som aldrig velat göra någon hemlighet af Sine handlingar, har heller icke hemligt hållit Dess den 29 Julii sistl. år fattade beslut om Stenkols Verkets nedläggande den 31 påföljde December; Författaren till det uti Tidningen Anmärkaren af den 4 November 1820 N:o 89 - 90 har derföre kommit i tillfälle, att granska Verkets handlingar och meddela berörde Resultat åt allmänheten, hvarigenom saken fått den offentlighet, som M. H:e synes förneka. Beträffande återigen det af M. H. omnämnda lånet, så är helt och hållit falskt och ogrundat at Stenkols-Grufvo-Bolaget på så sätt af Stats-Verket erhållit 200,000 R:dr. Men förmodeligen lär M. H. härunder mena de lån, som nu mera framlidne Hans Excellence Grefve Ruuth i lifstiden emot Dess enskildte för-

bindelser efter Konungs och Ständers Beslut från Riksgälds-Contoiret utbekommit på sammanräknade 213,600 R:d B:oo hvarföre Marsvinsholms Sätsgård med underlydande Säterier, Gods, hemman och Lågenheter, Helsingborgs Reverberer Verck och Saltglacerings Fabrik, samt 78 Actier uti Stenkols Verket äro pantsatte; Men på det, hvarken Reverberer Vercket och Saltglacerings Fabriken eller Stenkols Grufvo Actierne, skulle såsom pant för berörde lån graveras, har nu varande Ägaren af Marsvinsholm vid denna Egendoms inköp iklädt Sig hela lånets betalande hvarmed Han också afräkningsvis redan gått i besattning och äger Stenkols Vercket således nu mera ej den ringaste ansvarsskyldighet för merberörde lån. *)

Att Bolaget vid sista Riksdag hembudet Stenkols Verket åt Staten för 200,000 R:d är också ett misstag af M. H., ty Riks-

*) Hr. A. erkänner således, att Stenkols-verket ägt ansvars-skyldighet för merberörde lån. Att det nu icke äger denna ansvarighet, visste Red., äfven som Brefskrifvaren synes hafva vetat det; och man har ju ingen ting mer sagt, än att allmänheten icke visste det. Allmänheten kände dock, att afl. H. E. Grefve Ruuth hade en sådan skuld hos Stats-verket; den kände äfven, att Grefve Ruuths största patriotiska företag var Höganäs Stenkols-verk; den kände slutligen, att nästan två tredjedelar af actierna voro, för nämnde skuld, pantsatta hos Stats-verket.

dags-handlingarne visa tydeligen, att anbudet gjordes för 250,000 R:d *) (Bolagets upoffringar åt verket sedan den tiden upgår i räntor och tillskott till 68,000 R:d) och efter särskild öfverenskommelse emellan Hans Excellence Grefve Ruuth, samt Ågaren af Marsvinsholm och Stenkols Grufvo Bolaget skulle ofvannämnde 213,600 R:d få afqvittas på Lösningssummian.

Att Bolaget lyftat mer än $\frac{2}{3}$:delar eller 51,000 R:d af de 75,000 R:d som Riksens Höglof. Ständer vid sista Riksdag anslagit för det så kallade Ryd Schacktet sänkning, är en ostridig sanning; Men Stenkols Verkets böcker och räkenskaper vittsorda också den lika stora sanning att mer än desse 51,000 R:d blifvit i sådant ändamål använde **), till och med inom den 9 Mars förlidit år då en så kallad vattensäck uti berörde Schackt instörtade (en ej ovanlig händelse vid Engelske kolgrufvorne) hvilken ökat de påräknade kostnaderne och betydelsen hindrat arbetets fortgång, likväl har man genom ihärdigt arbete och stor kostnad, med ansträngd pumpning ut det 34 famnar nedsänkta Schacktet på Ryd

*) Förändrar icke betydigen sjelfva saken och kan vara ett skriffel, som Red., ehuru oskyldig, gerna vill åtaga sig.

***) Ändtligen framdrogs således detta, men redogöres så, att mången tviflare ännu kan vara i ovisshet om användandet af de 51,000 R:d; ty Hr. A:s uppgifter äro hvarken bestyrkta eller bestämda. Allt låter sig sägas; men allt är icke sagdt, t. ex. huruvidt den redan verkställda pumpningen är till hälften, till tredjedelen, till tionde-delen, svarande mot hvad som fordras. -- Hela den följande digressionen, att hafvet icke ligger på grufvorna, hade varit temligen öfverflödigt och hörer icke till ämnet. Den, som icke förstår, att verkets drifvande vore omöjligt, om hafsvattnet ägde gemenskap med vattnet i grufvorna, behöfver knappast uplysas om någon ting i detta ämne.

vunnit fullkomlig öfvertygelse derom; att vattnet äfven i de tilärnade nya Grufvorne kan med tillräckelige Machiner utpumpas, ty när den nu varande Vattenupfordrings Eld och Luft Machinen är i gång, sänckes vattnet icke allenast uti Ryd Schacktet utan äfven uti längre bort belägne Schackt och brunnar, och att hafvets vatten ej besvärar Grufvorne derom har man det största bevis uti de omständigheter, att då Vattenupfordrings-machinen en längre tid stått eller varit överksam hinnet vattnet i Schacktet ej att stiga högre mot dagen än till 4 famnar under hafvets yta och att Schacktet vatten ej hysar den ringaste sälfva.

Det borde icke kunna förefalla M. H. bakvänt, att sedan det på föreskrifvit sätt, kommit till allmän kändedom, att nu varande Bolaget ej förmådde att med egne tillgångar vidare drifva Stenkols Grufvo arbetet, att ett nytt samfund lifvat af sann Fosterlandskänsla upmanat hvarje förmögen Svensk och Norrsk Patriot, att gemensamt biträda till uprätthållande af ett Verk, som har så stort inflytande på vår Handelsväg, vårt myntvärde, på vedtillgångarne i de Skoglöse orterne, ja äfven för hufvudstaden, på tusende tals människors utkomst och bergning, och på den Svenska sjöfarten samt på åtskillige inhemske Verck, näringar och Inrättningar, äfvensom Kronans Brennerier Smedjor och Fyrbåkar. Skulle efter M. H:s tancka man först se nu varande Bolaget upplöst, vercket nedlagt, Dess kostsamma Machiner och Byggnader dels försålde, dels förstörde; Dess tillvande och idoge arbetare förskingrade, Grufvorne fyllde med vatten orter och Schackt igenrasade, då skulle lika möder, tid, ihärdighet och kostnader, som vid Verkets första anläggning, ånyo erfordras innan kolbrytning kunde företagas, och vid ett sådant melanrum af tid, skall otvifvelaktigt Utländske

Stenkol återigen öfversvämna Landet till lika förlust för det allmänna som möjeligen enskild vinst för några importörer af Engelske kol. *)

M. H. har äfven misstagit Sig med anförandet att något af de omberörde allmänna blad, att på de så kallade Ryd Schackten, eller Nya Grufvorne endast 10,000 R:d B:co äro använde. Tidningen Anmärkaren N:o 89 - 90 (hvilken M. H. förmodeligen menar) omnämner ganska tydeligen och riktigt att nära 100,000 R:d i och för desse Schacktsänckningar äro utgifne, det vill säga för Byggnader, Machiner, och Kol med det mera som dervid blifvit påkostadt; Men alt öfrigt i M. H:s bref visar att M. H:e ej varit nogräknad med ett Noll m:r eller mindre, äfven då det, som här, utgör en difference af 90,000 R:dr. **)

Högst oväntat frågar M. H:e om de Stenkols Verket af Bolaget förskjutne 500,000 R:d utgöra ren förlust? I sådant fall, skulle väl Bolaget ej hafva något såsom tillhörande Verket att försälja; Men det vid Grufvån uprättade Inventarii Instrument visar att Verkets tillgångar uti Jordegendomar, Byggnader, Machiner uptagne kol och öf-

rige effecter upgå nära 200,000 R:d B:co oberäknat alla de kostsamme förberedelser för framtida Kol- och Ler-täckt, med Schacktsänckningar, Borrhål, Kolbrytnings- och Sten-orter, vattenaflednings Canaler m.m.***)

Lika oeftertänksamt säger M. H:e det någon enda handling ej blifvit återopad, som vitsordar den upgift, att, tegel slagit af Skånska Leran i styrcka mot elden öfverträffar det från Frankrike och Engeland, ehuru just den Tidning M. H:e först nämner bestämt omtalar att försöket dermed, blifvit gjordt uti puddlings ugnarne vid Skebo bruk. †)

Utän att, på de ställen dem Tidningarne anvist söka få uplyst sanna förhållandet om Stenkols Verket och alt hvad dermed gemenskap äger förebrår M. H:e, Att, man har haft den förmätenheten att oblygt yttra sin farhåga att någon Engelsk Speculant skulle villja inköpa Verket m. m. Ehuru jag ej kan vara skyldig försvara de upgifter Författaren, till det uti Tidningen Anmärkaren N:o 89 - 90 in-

*) Hela denna vältalighet hade varit öfverflödig. Bref-författaren tyckes icke hafva menat, att det nu varande bolaget skulle aflytta eller nedlägga arbetet, innan det kunde sälja eller afträda verket till någon annan. Han synes tvertom hafva menat, att, till förekommande af just hvad Hr. A. befarar, nuvarande bolaget bordt, genom en bestämd officiell förklaring om dess uplösning, sätta hugade speculanter i tillfälle att inse, hvad de kunde räkna på.

**) Var tryckfel, såsom redan af sista nummer synes. Den något oartiga anmärkningen hade bordt hejdas genom supposition om möjligheten af ett tryckfel, häldst då, till kändedom af verkliga förhållandet, ej fordrades mer än att läsa en tidning.

***) Detta synes icke vara tillräckligt svar på frågan. Denna kan just icke vara, blott hvad skulder och tillgångar bolaget nu äger, utan äfven om vinst aldrig funnits eller blifvit reparitiserad. Sådant hade man bordt veta, för att kunna sluta, huruvida det är sannolikt, att verkets drifvande kan i framtiden blifva lönande. -- I den med Prospecten följande förteckning på inventarier finnes ingen anledning till hvad Hr. A. nu uplyser, nemligen att inventariernes värde stiger till nära 200,000 R:d. Denna uplysning kan fås, säger han, i böckerna vid verket. Men vill han då, att hvarje speculant på actier, om han ock bor i Torneå, skall enkom resa till Höganäs eller dess Secreterare, för att se böckerna.

†) Anmärkaren är ingen auctoritet. Den, som gjort, eller rättare håller på att göra, försöken vid Skebo, Hr. Öfver-Directören C. D. af Uhr, har väl i Jern-Contorets Annaler uplyst, att Höganäs-leran är lika god med den Engelska, men icke att den är bättre.

förda bref, gjordt, anser jag mig ändå pligtig hänvisa M. H:e till Stenkols Verkets Styresmän och Directeuren Stawford, för att, så väl genom Dem, som de till den sistnämnde från Engeland ankomna bref, (hvilka äfven, om det åstundas, här i afskrift kunna få sess) med säkerhet få veta att köpe förfrågan verkligen blifvit gjord. *)

M. H:e Rådes för alt, och fruktar att hela det äskade Actie Capitalet kan blifva satt på spel, hvarifrån M. H:s rädsla härleder sig känner jag ej (kanske derifrån, att ej tro sig lyckas med afskräckandet från Stenkols Verkets uprätthållande). Men den fruktan att actie Capitalet skulle kunna gå förlorat vill jag söka betaga så väl M. H:e som alla andra tvifflare, ty utom hvad jag redan förklarar om de föregifne gravationerne visar den på nu varande Stenkols-Grufo-Bolagets bekostnad från trycket utgångne Prospectus och teknings-listor, de tillgångar och rättigheten till den med säkerhet påräknade framtida Kol- och Lertägt Bolaget emot den bestämda lösningssumman, som är uppgifven till 500,000 R:d öfverlämnar; och underlåter Bolaget visserligen ej att vid försäljningen träda uti Laga hemulls skyldighet. Blifver det föreslagna Actie Capitalet ej fullteknat, hafva de som teknat ingen förbindelse att ansvara; deremot går tekningen efter önskan blifver sådant uti början af instundande Maji genom Inrikes Tidningarne kungjordt och Bolagsstämma utsatt till den 4 först påföljande

Junii då nya Bolaget äger att med det gamla vidare besluta om Lösningssumman och alla öfrige Villkor; Emellertid äro de till gamla Bolaget bestående utgifterne per Actie ej mer än 10 R:d om året i 5:ne år alt det öfriga är endast projectvis föreslagit och kan vid Nya Bolagets första sammanträde minskas om Herrar Interessenter ej finna sig vid att drifva Verket på så stor scala som man tänckt föreslå, Bolaget äger ju också, då att närmare bestämma arbetsplanen, att till berörde sammanträde, till Råds och uplysningars meddelande inbjuda de kunnigaste män som äro eller blifva att tillgå; nu varande Interessenter, som ej tänka att helt och hållet lemna Verket vilja emellertid tillhanda hålla det möjligt vis blifvande nya Bolaget alla de uplysningar som kunna åstadkommas, och i sådant ändamål har också Bolagets Ordförande General Lieutenanten Riddaren och Commendeuren af Kongl. Maj:ts Orden m. m. Herr Grefve Jacob De la Gardie benägit åtagit sig att om Stenkols Verkets ställning meddela alla uplysningar, hvilket M. H:e säkert funnit af den Inrikes Tidning N. 141 som M. H:e förmåler sig hafva läsit; Men som M. H:e i stället och i oträngt mål, vändt sig till Tidningarne, har man svårt vid att tro det upplysnings vinnande, varit M. H:s egenteliga systemål. **)

M. H:e klandrar, att någon plan för Verkets framtida drift ej är upgjord af Herr

*) Uplyser brefvet till Hr. Stawford, att Engelsmannens anbud skett för att lägga ned verket? Till dess detta visas, torde man icke vara berättigad till denna gissning. Skulle en Engelsman icke möjligen kunna vilja drifva verket? Man äger rätt att tro det bästa om människors afsigter, innan motsatsen blifvit bevisad. Brefskrifvaren har icke sagt sig tvifla, att anbudet verkligen skett.

**) Det impertinenta skriftsättet i deuna §. oberäknadt, finnes där rätt ingen ting annat, än hvad som i det hela förut är känt, nemligen att uplysningar kunna fås -- NB: för den, som har tillfälle att besöka bolagets Ordförande, och att en arbets-plan kommer att upgöras. Att i Sverige för närvarande icke finnes någon, utom Hr. Stawford, som är i tillfälle att upgöra en fullständig och tillförlitlig arbets-plan, torde vara föga förmätet

Stawford eller en till detta ändamål inkallad Wiever; Om M. H:e behagat genomläsa 1818 års Ständers Stats och Oeconomie Utskotts Betänkande, rörande Stenkols Verket, skulle M. H:e lätteligen funnit hvarföre en Verkets tjensteman ej blifvit gagnad att uppgöra en så beskaffad plan, Dessutom må M. H. väl icke sätta i tvifvelsmål de uppgifter som Höglöf. Kongl. Bergs Collegii Herrar Committerade gjordt, i synnerhet då dessa Herrar Committerade voro De för Sine vidsträkte kunskaper i desse delar, så allmänneligen kände Herrar Bergs Råderne Lindersköld och Broling samt Öfver Directeuren C. D. af Uhr. Stockholm d. 12 Mars 1821.

J. A. AHLBERG.

att påstå. De Herr Ledamöter i Bergs-Collegium, hvilka besigtigat verket, synas ingalunda hafva haft för ändamål att uppgöra någon sådan plan i tillräcklig detalj, såsom också af deras berättelse synes.

Inkom d. 9 Mars 1821.

Stormäktigste Aller Nädigste Konung!

Kongl. Maj:t vill häröfver i nåder inhemta Dess och Rikets Bergs-Collegii underdåniga utlåtande. Stockholm som ofvan.
På nädigste befallning

C. J. SKOGMAN.

Då Riksens Höglöf. Ständer år 1818 anslago 75,000 R:d till Stenkolsgrufvans vidare bearbetande, förklarade Riksens Ständer, i enlighet med Stats- och Oeconomie-Utskotten, att det icke var någon för staten främmande förbindelse, vidtaga tjenlige åtgärder, till uprätthållande af ett Verk hvars allmänna nytta så ofta blifvit erkänd. — Riksens Ständer bifogade dock vid understödet det villkor, att arbetet skulle på en tid af fem år drifvas ned till

undra flötsen. Ingen ting här till bidragande är af Bolaget försummat; men ett missöde, vanligt vid Engelska Stenkols-Grufvorne, inträffade äfven här: att en vatten-ådra under Schackt-sänkningen utbröt, hvilken för närvarande väl hindrar arbetet till undra flötsen; men som, enligt flera sakkunnige Embetsmäns intyg kan utpumpas, hvartill dock fordras större medel, än Bolaget, som öfver 20 år gjordt upoffring efter upoffring, kan åstadkomma.

Af de anslagne 75,000 R:d har Bolaget hittills upburit endast 51,000 R:d, hvilka på föreskrifne arbete äro använde. — Grufvans närvarande ställning fordrar ett betydligt penninge understöd, om den skall kunna vidmakthållas, tills den, efter förmodan, kan öfverlemnas till ett större och mera kraftfullt Bolag.

Enär nu Riksens Ständer, redan innan fråga yppades om det större arbetet med en ny schaktsänkning, enligt Deras beslut vid 1815 års Riksdag, det Eders Kongl. Maj:t i Nåder gillat och till verkställighet befördrat, hade för Bolaget anslagit præmier för afsände Stenkol å Sex Schillingar tunnan, till ett beräknat maximum, för 120,000 tunnor, årligen af 15,000 R:d, och förändringen i detta beslut vid 1817 & 1818 årens Riksdag icke var någon annan, än att, för det nya arbetet skull, så vida sätta Bolaget i fördelaktigare förhållande mot förut, att, utan afseende på kvantiteten af uptagande eller afsände kol, maximumsumman skulle ovillkorligen få utgå i 5 år, samt dertill kommer, att, enligt hvad här ofvan blifvit i Nåder(!) förklaradt, Bolaget, i sitt nu varande skick, hvarken äger förmåga att fullborda detta nya arbete och ej heller att uppehålla Verket i den gång det förut hade, utan något allmänt biträde tills vidare; Så torde Eders Kongl. Maj:t i Nåder pröfva, att Bolaget för deras se-